

ὁ αἰμίμηστος Δραγούμης, διακρίνονται διὰ τὴν σπινθηροβόλον εὐφυΐαν καὶ τὴν ζωγραφικὴν ζύναμιν, μαρτυροῦσι δὲ τὴν ἔξοχον ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν τοῦ συγγραφέως, οὗ μικρὸν ἀπόγευμα τῆς λογογραφικῆς χάριτος δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω διήγημα. Ἐξέχουσιν θέσιν κατέχουσιν αἱ Ἱστορικαὶ Ἀναμνήσεις τοῦ Νικολάου Δραγούμης, οὗ μόνον ὡς συμβολὴ πολῦτιμος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔργον πολλῆς φιλολογικῆς ἀξίας, ἡθογραφοῦν πιστῶς καὶ μετὰ περισσῆς χάριτος τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα τῆς γενεᾶς τῶν πρώτων πολιτικῶν ἀνδρῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

Ὁ Νικόλαος Δραγούμης μετὰ τῶν δύο ἐτέρων ἰδρυτῶν τῆς Πανδώρας, συμπραττόντων τοῦ Μάρκου Ρενιέρη καὶ τοῦ Γ. Βασιλείου, ἱδρυσεν τὸν αὐγουστον τοῦ 1853 τὸν *Spectateur de l'Orient*, συντασσόμενον γαλλιστὶ καὶ παρασχόντα ἐπιφανεῖς ὑπηρεσίας εἰς τὸν κατασυκοφαντούμενον τότε Ἑλληνισμόν.

Μετέσχεν ὡς ὑπουργὸς τοῦ τελευταίου ὑπουργείου τοῦ Ὁθωνος. Ἀπέθανε δὲ τὸν Μάρτιον τοῦ 1874 καταλιπὼν μνήμην ἄφθιτον καὶ ἐπίφθονον δι' ἔργων λαμπρῶν καὶ βίου χρηστοτάτου, ὧν ἐλαχίστην εἰχόνα ἀπεδώκαμεν διὰ τῶν ὀλίγων ᾧδε γραμμῶν, ἃς ἔχαράξαμεν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς παρατιθεμένης εἰκόνας.

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου τοῦ 1827 ἔτους ἔσπευδον πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὅθεν εἶχον ἀναχωρήσει πρὸς καιρὸν χάριν σπουδῆς. Οἱ πειραταὶ τότε κατεμάστιζον τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας προχωροῦντες ἐνίοτε μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Ἰονίου. Τὰ τολμηρὰ κατορθώματά των, καὶ μάλιστα τὰ κατὰ τῶν Αὐστριακῶν, ἐφαίνοντο πολλάκις μυθώδη, ἀλλὰ καὶ ἡ φημιζομένη αὐτῶν ὠμότης ἐνεποίει δειλίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ἐντεῦθεν προέκυψεν ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ μὴ ριψοκινδυνεύωσι μόνον τὰ ξένα πλοῖα, ἀλλὰ νὰ συναπαίρῃσι πολλὰ συγχρόνως, συγχροτοῦντα τὰς λεγομένας νηοπομπείας (*convois*),

τάς ὁποίας συνώδεον, προστασίας ἔνεκα, πλοῖα πολεμικά.

Δύο μῆνας ἀνέμεινα δυσανασχετῶν ἐν Ζακύνθῳ τὴν σύστασιν τοιαύτης νηοπομπείας. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους εἰκοσιδύω νῆες Αὐστριακαὶ ταξιορχούμεναι ἀπὸ φρεγάτων καὶ οὐραγούμεναι ἀπὸ κορβέτων ὁμοεθνῇ, ἀφῆκαν τὸν λιμένα τῆς χλοανθοῦς καὶ καλλιγύναικος ἐκείνης νήσου, καὶ ἔστρεψαν τὰς πρῶρας πρὸς ἀνατολάς. Γολέττα δέ τις νεοπαγῆς, εἰς Σάμιον μὲν ἀνήκουσα, σημαίαν δὲ φέρουσα Ἰόνιον, καὶ ὀνομαζομένη ὁ Ἀγιοὺς Νικόλαος, συμπεριλήφθη μεταξὺ τῶν νηῶν τούτων, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐπέβην ἀγῶ, ἐφόδιον ἔχων εὐάριθμά τινα βιβλία, ὁρμὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀκατάσχετον, καὶ κενὸν τὸ βαλάντιον.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἴδομεν τὴν νῆσον Σύρον. Ἐπλέομεν πλησίστιοι, καὶ λιγύπνοος ἦτο ἡ αὔρα ἥτις ἐκύρτου τὰ ἱστία μας. Ἦτο τότε μεσημβρία, καὶ χαίροντες ἤδη διὰ τὴν αἰσίαν ἄφιξίν μας, ἐπέδοθημεν ῥωμालέως εἰς τὸν καταβρογχισμὸν ὅλων μας τῶν τροφίμων.

Ἄλλ' ἡ χαρὰ ἦτο παράκαιρος.

Ἦμεθα περὶ τὸ τέλος τοῦ γεύματός μας ὅτε ἠκούσαμεν βαθὺν κρότον κανονίου.

— Πλοίαρχε! ἀνέκραξεν ἔντρομος ὁ πηδαλιούχος, ἐνῶ πάντες ἀνεπηδήσαμεν διὰ νὰ παρατηρήσωμεν πόθεν καὶ διατὶ ὁ κρότος, ἡ φρεγάτα κατεβίβασε τὰ πανιά της. Ἄνεμος ἐσηκώθη καὶ θάλασσα ἔρχεται φρικτῇ.

— Κάτω τὰ πανιά! ἀνεφώνησε μὲ φωνὴν Στέντορος ὁ πλοίαρχος.

Καὶ συγχρόνως ὅλα τὰ πλοῖα, ὑπείκοντα εἰς τὸ σῆμα, συνέστελλον κατεσπευσμένως τὰ ἱστία, καὶ ἔστρεφον τὴν πρῶραν πρὸς τὴν Μῆλον, ἀφ' ἧς ἀπέιχομεν ἤδη περὶ τὰ 50 μίλλια.

— Τὸ πηδάλιον εἰς τὸ πλάγιον!

Ἀλλὰ μόλις ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας, καὶ τυφὼν εἰσπεσὼν, συρίζων καὶ λάβρος, ἐκινδύνευσεν νὰ ἀνατρέψῃ τὸ πλοῖον· ὁρος δὲ ὑγρὸν καὶ κινητὸν, ὁρμήσαν ὡς γίγας κατὰ τῆς πρῶρας, ἐχύθη παταγοῦν εἰς αὐτό.

ὦ! ὁποῖος τρόμος!

Διὰ νὰ τὸν ἐννοήσης, ἔπρεπε νὰ ἴδῃς τὸ πελώριον ἐκεῖνο

κῦμα. Ἀλλὰ σιδηροῦν τι ἐργαλεῖον, προσβληθὲν βιαίως ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἔπесе βαρὺ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἤθελέ με ἀφήσει νεκρὸν ἐὰν ἡ χεὶρ μου προλαμβάνουσα δὲν τὸ ἀντέκρουεν. Αἱ λέμβοι παρασυρθεῖσαι ἀπὸ τὸ ρεῦμα, ἐπελαγοδρῶν ἤδη συνωθούμεναι καὶ συγκρουόμεναι, καὶ πρόβατά τινα εὑρεθέντα ἐντὸς αὐτῶν, μᾶς ἀνήγγελλον διὰ γοερῶν βληχηθῶν τὸ δεινὸν τῆς νέας των θέσεως.

— Ἡξεύρεις τί μᾶς λέγουν τὰ ταλαίπωρα αὐτὰ πρόβατα ! ἠρώτησέ τις ναύτης ἓνα τῶν συντρόφων του.

Ὁ ἐρωτηθεὶς ἔσεισεν ἀνανεύων τὴν κεφαλὴν.

— Ὅτι δὲν θὰ φάγωμεν πλέον ψητόν ! αὐτὸ μᾶς λέγουν.

Ἐνῶ δὲ αἱ συνήθεις εἰς τοὺς ναύτας αὐταὶ ἀστείότητες ἐπληττον δυσαρέστως τὰς ἀκοάς μου, ἡ θάλασσα ἐμυκάτο ἔτι μᾶλλον λυσσῶσα.

— Εἰς τὴν ἀντλίαν ! ἐσάλπισεν ὁ πλοίαρχος. Καὶ εὐθὺς ὅλοι ἡσχολήθησαν εἰς τὸ νὰ ἐλαφρύνωσι τὸ πλοῖον, διοχετεύοντες τὸ φοβερὸν ὕδωρ ἐκτὸς αὐτοῦ. Ναὶ μὲν ὁ κίνδυνος ἦτο μέγας, ἀλλ' ἡ ἐλπίς τῶν ἀνθρώπων μεγαλητέρα, καὶ αὐτὴν ὑπεστήριξεν εὐτυχῶς ἡ ἰδέα ὅτι ἡ γ ο λ έ τ τ α ἦτο πρωτόπλοος. Εἰς μάτην ὁ ἄνεμος ἔπνεε βιαιότερος· οἱ ναῦται, (καὶ δὲν εἶχομεν ὀλίγους, ἐπειδὴ ἀποβληθέντες, κατὰ νέον τινὰ νόμον, ἀπὸ τὰ πλοῖα τῶν Ἑπτανησίων, ἐπανήρχοντο εἰς τὴν πατρίδα) καταβεβρεγμένοι καὶ ἀνακομβωμένοι, ἐγέλων καὶ ἡστείζοντο.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον καὶ οὐρανὸς καὶ θάλασσα ἡλλοιώθησαν καὶ οἱ γενναίότεροι τῶν ναυτῶν ἤρχισαν νὰ τρέμωσιν. Ἀπὸ τὴν σιωπὴν καὶ τὴν αἰφνιδίαν κατῆφειάν των ἐμάντευσα ὅτι μέγας ἦτο ὁ προσδοκώμενος κίνδυνος.

Καὶ τῶντι ὁ οὐρανὸς ἐσκοτίσθη· ὁ ὀρίζων, περισταλεῖς πανταχόθεν, μᾶς περιέκλεισεν ὥς ἐντὸς φυλακῆς· ἡ θάλασσα ἔγινε μαύρη καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. Μ' ἐφαίνετο ὅτι ὁ Χάρων ἐκάθητο δρεπανηφόρος ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας, καὶ ἤτοιμάζετο νὰ μᾶς θερίσῃ. Τὰ νέφη, ἐξογκούμενα μικρὸν κατὰ μικρὸν, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς, συνεσωρεύθησαν καὶ κατεκάλυψαν ὅλον τὸν οὐράνιον θόλον. Καὶ σιωπὴ ἐπεκράτησε βα-

θυτάτη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μεταξύ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης φύσεως !

Τὴν σιωπὴν ταύτην, φρικτοτέραν καὶ τῆς φρικτοτέρας τρικυμίας, διέκοπτεν ἐνίοτε ὁ τριγμὸς τῶν ἰστών. Ἐν τοσοῦτῳ τὸ πλοῖον ἐκυμαίνετο ἀκαταπαύστως, ποτὲ μὲν καταβαίνον εἰς τῆς θαλάσσης τὸν βυθόν, ποτὲ δὲ ἀνυψούμενον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὑδάτων.

— Πλοίαρχε ! ἀνεφώνησεν ὁ ναύκληρος· κύτταξε !

— Τί ;

— "Οπισθὲν μας· δὲν βλέπεις τί μας στέλλει ὁ Τσικνιάς !

"Ολοι ἐστρέψαμεν ἀμέσως τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ἴδομεν ὅτι δὲν ἦτο ὅμοιος μὲ τὸν λοιπόν· διότι, πρὸς τὴν ἄκραν αὐτοῦ διεγράφετο γραμμὴ τις ὑπόλευκος, ἣτις ἐξηπλοῦτο καὶ ἀνεπτύσσετο καθόσον ἐπλησίαζε πρὸς ἡμᾶς ἡ βροχνώδης βοή τὴν ὁποίαν ἠκούσαμεν τότε συγχρόνως. Καὶ μετὰ μικρὸν κόνις ὑγρὰ, ἐρχομένη ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους, ἔπεσε καθ' ἡμῶν, καὶ λεπταὶ ψεκᾶδες διέπέρων τὸ σῶμά μας, ὡς μυρία βελόνας ὀξύταται.

— Βρέχει ; ἠρώτησα μὲ φωνὴν τρέμουσαν.

— Εἶνε θάλασσα, ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος, καὶ προμηνύει τρικυμίαν. Ἔχετε τὸν νοῦν σας, ἀδελφία !

Καὶ τῶντι ἤλθεν ἡ τρικυμία, καὶ ἤλθε μόνη χωρὶς βροντῶν, χωρὶς ἀστραπῶν, χωρὶς κεραυνῶν, ἀλλὰ φρικαλεὰ καὶ στυγερά. Αἱ λευκαὶ τῶν κυμάτων κορυφαί, ἀναρπαζόμεναι ἀπὸ τὸν ἄνεμον, ὅστις ἔτρεχεν ἐπ' αὐτῶν ὡς θυμοειδὴς ἵππος ἐπὶ πεδιάδος, ἐξωμαλύνοντο ἀπὸ τὴν ἀκατανίκητον δύναμίν του· καὶ δὲν ἐβλέπομεν πλέον θάλασσαν ἀλλὰ θαλάσσης ἀφρόν. Τὰ σχοινία, αἱ κεραταί, τὰ ἔμβολα συνετρίβοντο ὡς ὕαλος εὐθραυστος καὶ διεσκορπίζοντο ἀπὸ τὸν ἄνεμον ὡς νέφη ἐλαφρά. Οἱ ἰστοὶ κατεκόπησαν ὡς λεπτὰ κλαδία ἐξηραμμένα, καὶ τὸ σκάφος τῆς μίκρᾶς γολέττας ἐθαλασσομάχει γυμνὸν ὡς ἄλλος Κυναίγειρος.

Ὁ κίνδυνος εἶχεν ἀποδιώξει ἀπὸ τὴν καρδίαν ὅλων ὑμῶν καὶ τὸν ἐλάχιστον φόβον, καὶ ὅλοι ὑπηκούομεν πρόθυμοι εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ πλοίαρχου. Ἄλλοι ἐκλείον τὰς καταπακτάς, ἄλλοι συνήθριζον τὰ ναυάγια, ἄλλοι ἠσχολοῦντο εἰς

τὴν ἀντλίαν, καὶ ἄλλοι ἐκράτουν τὸν οἶακα τοῦ πηδαλίου. Ὡς καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες ἐπεκαλοῦντο ἐν σιωπῇ καὶ μὲ ὀφθαλμὸν ἄδακρυν τὴν θεῖαν ἀντίληψιν.

Αἴφνης πολίος τις ναύτης, δοκιμώτερος καὶ αὐτοῦ τοῦ πλοίαρχου, ἐφάνη ἀνελθὼν ἀπὸ τὸ κῦτος τοῦ πλοίου. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο κάτωχρον, καὶ τὴν κατάλευκον κόμην του ἐκυμάτιζεν ὁ ἄνεμος. Σιωπηλὸς δὲ καὶ σκυθρωπὸς διηυθύνθη πρὸς τὸν πλοίαρχον κρατούμενον ἀπὸ σχοινίου δεδεμένου περὶ τὸν ἐργατοκύλινδρον.

— Πλοίαρχε ! εἶπε, τὸ νερὸν ἐμβαίνει ὡς χεῖμαρρος : ἀδύνατον νὰ τὸ ἐμποδίσω : ἐν ἀπὸ τὰ δύο κατάρτια ἐκτύπησε τὸ δεξιὸν πλευρὸν καὶ ἤνοιξε μεγάλην τρύπαν.

Ἐν τούτῳ ἡ γ ο λ έ τ τ α οὐριοδρομοῦσα, εἰ καὶ ἄνευ ιστίων, ὠθεῖτο πρὸς τὴν Μῆλον.

— Γρήγορα πανὶ καὶ πίσσα ! ἀνέκραξε βροντοφώνως ὁ πλοίαρχος. Μὴ φοβῆσθε, ἀδελφια, δὲν εἶνε τίποτε.

Ἀλλὰ μόλις εἶπε καὶ τὸ σκάφος ἀνυψωθὲν ἀπὸ κῦμα γιγάντειον, ἐκλονήθη σφοδρῶς καὶ κατέπεσεν εἰς τὸ βάραθρον.

Ὅλοι ἐνομίσσαμεν ὅτι ἡ ὥρα ἐκείνη ἦτο ἡ τελευταία !

Τὴν αὐτὴν ἴσως ἐκείνην ὥραν καὶ ὁ Κυβερνήτης Καποδίστριας, ἐρχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκινδύνευσε νὰ πνιγῇ μεταξὺ Κυθήρων καὶ Πελοποννήσου, εἰ καὶ ἀναβαίνων δίκροτον ἀγγλικόν. Ἀλλ' εὐγνώμον ἤδη τὸ κῦμα τῆς ἐλληνικῆς θαλάσσης ἐσεβάσθη τὸν ἄνδρα, οὕτινος τὸ αἷμα ἔχυσαν μετὰ ταῦτα χεῖρες ἀγνώμονες.

— Κάμετε χύσιν ! ἔκραξεν ὁ ἀτρόμητος πλοίαρχος.

— Φοβοῦμαι μὴ δὲν εἶνε πλέον καιρὸς, ἀπεκρίθη ὁ γέρων ναύτης, κρατῶν ἐπιδύστραν, καὶ καταβαίνων διὰ νὰ κλείσῃ τὴν θανατηφόρον ὀπὴν.

Φρικαλέα ἦτο ἡ σκηνὴ ἐκείνη ! Δὲν ἔβλεπον εἰμὴ σκότος, χάος, ναυάγια, θάλασσαν, ἀγωνιῶντας, πρόσωπα περιδεῇ, βλέμματα ἑτεροπλανῇ καὶ ἄγρια, βραχίονας τεινομένους πρὸς ξύλον ἢ πρὸς σχοινίον καὶ γυναῖκας ἐνστερνιζομένας σπασμωδῶς τὰ τέκνα των. Εἶδον τὸν θάνατον ἐπικείμενον, καὶ οἱ τελευταῖοι μου λογισμοὶ ἐστράφησαν πρὸς τὴν μητέρα μου !

Καὶ μετ' ὀλίγον δὲν ἔβλεπον τίποτε· δὲν ἤσθανόμην οὐδὲ

λογισμούς οὐδὲ πόθους· τὸ στόμα μου ἔπινεν ἤδη κῦμα πικρόν!

Ὡς ἀθλητῆς καταβληθεὶς μὲν ἀπὸ τὸν ἀντίπαλον, ἀλλ' ἀναστὰς μανιωδέστερος ἢ πρότερον κατὰ τοῦ καταβαλόντος, οὕτω ἀνηγέρθη καὶ ὁ Ἀ γ ι ο ς Ν ι κ ὸ λ α ο ς. Καὶ συγχρόνως φωνὴ εὐάγγελος ἠκούσθη ὅτι ἐκλείσθη ἡ ὁπή.

Καὶ ἀμέσως ἀναστάντες ὠρμήσαμεν πρὸς πᾶν ὅ,τι περιεῖχε τὸ πλοῖον καὶ παρεδώκαμεν αὐτὰ εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Καὶ με καρδίαν ἄτεγκτον ἀπεχαιρέτισα καὶ τὸν Πλούταρχόν μου, καὶ τὸν Ἀριστοτέλη μου, καὶ τὸν Κικέρωνα μου, καὶ τὰ Προλεγόμενα τοῦ Κοραῆ!

Ἀλλὰ δὲν ἀνέστησαν ὅλοι! Ἐντὸς δέματος σχοινίου κυκλωτεροῦς ἐκάθητο μελανείμων γυνὴ Κρῆσσα. Ἐπὶ τῶν γονάτων της εἶχεν ἐξηπλωμένον βρέφος διετές, καὶ με βλέμμα ἱλαρόν, καὶ με φωνὴν γλυκερὰν ἔλεγε πρὸς αὐτὸ ὅτι παρῆλθεν ὁ κίνδυνος. Ἐλεγε καὶ κατεκάλυπτε τὰς παρειάς του με φιλήματα φλογερά, φιλήματα τὰ ὅποια ἐξήρχοντο ἀπὸ μόνον μητρὸς χεῖλη, καὶ προσέφερε πρὸς αὐτὸ τὸ γάλα τοῦ στήθους της, καὶ τὸ ἐθερμαίνει περιπτυσσομένη, καὶ τὸ συνετάρασσε διὰ τὰ ἐξυπνήσει.

— Ἐξύπνα, ἔλεγε, φῶς μου! Ἐξύπνα, παρηγοριά μου! Σὺ καὶ σύζυγος καὶ πατὴρ καὶ τέκνον μου! Τρεῖς μῆνες εἶνε ἅφ' ὅτου ἔχασα τὸν πατέρα σου! σὺ μ' ἔμεινας τὸ μόνον μου ὑποστήριγμα! ἐξύπνα, ἀγάπη μου, ἐπέρασεν ὁ κίνδυνος.

Καὶ φλόγες στοργῆς ἐξεχείοντο ἀπὸ τοὺς ἀμυγδαλωτοὺς καὶ ὕγρους ὀφθαλμούς της! Καὶ θερμαί ῆσαν αἱ φλόγες, ἀλλὰ ψυχρόν τὸ κῦμα ὡς μάρμαρον.

Καὶ τὸ παιδίον δὲν ἐξύπνα! διότι ἡ μαυροβλέφαρος Κρῆσσα γυνὴ εἶχεν ἀπορφανισθῆ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τέκνου της!

Ἐν τοσούτῳ τὸ πλοῖον ὠθεῖτο πρὸς τὴν Μῆλον· πρὸς αὐτὴν εἶχον στρέψει τὴν πρῶραν καὶ αἱ ἄλλαι σύμπλοοι νῆες· ἀλλὰ δὲν ἐβλέπομεν οὐδεμίαν, διότι ἦτο βαθὺ τὸ σκότος.

Ὀλόκληρον νύκτα, νύκτα ἀτελεύτητον ἀγωνίας, ἐπαλαίσαμεν πρὸς τὴν θάλασσαν, ἢ πρὸς τὸν θάνατον μᾶλλον· διότι, εἰ καὶ φθάσαντες ἐντὸς τινων ὥρων πρὸ τῆς Μήλου, ἤδυνατοῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν λιμένα διὰ τὸν ἐπικρατοῦντα ψηλαφητὸν ζόφον.

Ἐφάνη τέλος πάντων καὶ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ δὲν ἀνέτειλε καὶ ὁ ἥλιος· ὁ οὐρανὸς ἦτο πάντοτε νεφελώδης καὶ μελανός, καὶ ἀκράτητος ἐξηκολούθει ὁ λαῖλαψ.

Εἰσελθόντες εἰς τὸν λιμένα, ἐρρίψαμεν πρὸς τινα γωνίαν τὴν ἄγκυραν, τὸ μόνον εὐτυχῶς περισωθὲν ἐξ ὅλων τῶν σκευῶν τοῦ πλοίου.

Ὁ εὐρύτατος οὗτος λιμὴν ἦτο τότε σχεδὸν κενός· μικρά τινα πλοῖα ἐσαλεύοντο μόνον ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ πελώριος Π ο ρ θ η τ ῆ ς (conquérant) τὸ δίκροτον αὐτό, ἐφ' οὗ ἐπέβαιnen ὁ Ναύαρχος τῆς Γαλλίας Δερινιύ, καταβιθασμένας ἔχων καὶ τὰς σημαίας, καὶ τὰς κεραίας καὶ τὰς ἀτράκτους, ἐδείκνυνεν ὅτι φρικτὴ ἦτο ἡ θύελλα καὶ ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ λιμένι.

Δις ἔστειλεν ὁ Ναύαρχος τὴν μεγάλην τοῦ δικρότου λέμβον διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἄπορον γ ο λ έ τ τ α ν μ α ς, καὶ δις ἀνετράπη ἡ λέμβος. Τίς ἄλλος πλέον ἠδύνατο νὰ μᾶς συνδράμῃ;

Μετ' ὀλίγον τὸν ἄνεμον συνώδευσε χιῶν κρυερά, καὶ ψυχρὸς ἀλγεινόν, καὶ παγετὸς ὑπερβόρειος· ὅλοι κατέβημεν εἰς τὸ ὑπόστρωμα. Ἀλλὰ τὸ ψῦχος ἐπηύξανε τὴν πείναν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχομεν πῶς νὰ θεραπεύσωμεν.

Τρεῖς ἔτι ἡμέρας διήρκεσεν ἡ θύελλα ἐκείνη καὶ ἡ χιῶν, καὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἴσας νύκτας ἐρριγοῦμεν καὶ ἐλιμώτομεν. Ἐνίοτε προτείνων ἐξ ἀπελπισίας τὴν κεφαλὴν ὑπὲρ τὸ κατάστρωμα, ἔβλεπον ἔρημον τὴν παραλίαν τῆς νήσου ποτ' ἄλλοτε, καὶ οὐδὲ καὶ ζῶον κατοικίδιον παρ' αὐτήν. Καὶ μ' ἐφαίνετο ὅτι ἔζων κατὰ τὴν πανώλεθρον ἐκείνην τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἠρήμωσαν τὴν Μῆλον, ἀποσφάξαντες ἡβηδόν, ὡς ἔλεγεν ὁ καταποντισθεὶς Πλούταρχός μου, τοὺς ἄνδρας, καὶ συναγαχόντες εἰς αἰχμαλωσίαν τὰ βρέφη καὶ τὰς γυναῖκας. Τὴν τρίτην νύκτα ἐκόπασε καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ χιῶν, καὶ τὴν πρωίαν τῆς ἐπιούσης, δύο λέμβοι τοῦ Π ο ρ θ η τ ο ῦ, ἐλθοῦσαι πρὸς ἡμᾶς προσέφερον βοήθειαν. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐμέτρησα τὴν ἐστοι-
βασμένην παρὰ τὸν αἰγιαλὸν χιῶνα, καὶ ὅτι εἶχε βάθος δύο ποδῶν. Ὁμοίᾳ χιῶν ἔπεσε καὶ ἐπὶ τῆς Παρχερείου ἐποχῆς.

μὴ λησμονήσωμεν δὲ καὶ τὴν περίεργον σύμπτωσιν ὅτι καὶ τότε ὁ Πάρκερ ὠδήγει τὸν Κυβερνήτην εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας καθημένη ἄσιτος, ἄϋπνος ἡ Κρῆσσα γυνή, ἠγωνίζετο νὰ ζωογονήσῃ τὸ τέκνον της. Γέλως σαρδόνιος διέστελλεν ἐνίοτε τὰ ὠχρὰ καὶ κατάψυχρα χεῖλη της, καὶ τὸ βλέμμα της δὲν ἦτο ὡς καὶ πρὶν μαλακόν. Οἱ ἀπλανεῖς καὶ μαρμαρέοντες ὀφθαλμοὶ της ἐμαρτύρουν ὅτι εἶχε παραφρονήσει! Κάνεις δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν καταπείσῃ ν' ἀφήσῃ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας της τὸ ἄπνουν ἐκεῖνο πτώμα.

Ἐναγκαλιζομένη αὐτὸ περιπαθῶς ἀνέβη εἰς τὸ κατάστρωμα τὴν τετάρτην ἡμέραν διὰ ν' ἀποβῇ μεθ' ἡμῶν εἰς τὴν ξηράν. Μόλις δὲ εἶδε τὴν γῆν καὶ ἀνέλαβε τὰς φρένας καὶ ἀναφωνήσασα δῖς:

— Παναγία μου! ἀνάστησε τὸ τέκνον μου! ἔχυσε κρουνούς δακρύων. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ σαρδόνιος γέλως ἐπανῆλθε, καὶ συνδιελέγετο μὲ τὸ τέκνον της, καὶ ἔδιδε πρὸς αὐτὸ γάλα ὡς ἂν ἔζη.

Μόλις ἔγινε γνωστὸν τὸ συμβὰν εἰς τὴν νῆσον, καὶ γυναῖκες μοιρολόγοι, φοροῦσαι ἔνδυμα ἀπηρχαιωμένον, συνελθοῦσαι εἰς τὴν καλύβην ὅπου εἶχομεν ἀποθέσει τὴν ταλαίπωρον παράφρονα, ἐκόπτοντο θρηνηοῦσαι καὶ τὴν μητέρα καὶ τὸ τέκνον.

Ἀλλὰ πῶς ν' ἀποσπάσωμεν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας της τὸν νεκρόν; πῶς, ἀφοῦ δὲν ἐνέδιδεν οὐδ' εἰς παρακλήσεις, οὐδ' εἰς ἀπειλάς, οὐδ' εἰς τὴν βίαν αὐτὴν; Ὀλων, καὶ τῶν ναυτῶν αὐτῶν, ἡ καρδιά εἶχε συγκινηθῇ, καὶ εἰς ὅλων ἡμῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκυκλοφόρουν δάκρυα. Ἡμίγυμνος, τὴν κόμην ἔχουσα λυτὴν, καὶ κοίλας τὰς πρὶν τρυφεράς καὶ ῥοδοχρόους παρειάς, ἔστρεφεν ἡλίθιον τὸ βλέμμα πρὸς ἓνα ἕκαστον ἡμῶν.

Καὶ αὐτὴ ἐσιώπα, καὶ ἡμεῖς ἐσιωπῶμεν σιγὴν βαθυτάτην καὶ θλιβεράν.

Τέλος προσηλώσασα πρὸς ἐμὲ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ δακτυλοδεικτήσασά με:

— Ἐβγήτε, ἔκραξεν, ὅλοι! αὐτὸς μόνος ἄς μείνῃ!

Ὅλοι ὑπήκουσαν, κ' ἐγὼ ἔμεινα μόνος· οἱ πόδες μου ἔτρεμον καὶ τὰ γόνατά του μου ἐλύοντο διότι ἐφοβούμην τὴν παράφρονα. Ἀφῆκα δὲ τὴν θύραν ἡμίκλειστον καὶ ἤκουον τὸ με-

λαγχολικὸν κελάρυσμα τῆς θαλάσσης, ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην μου ὅλην τὴν παρελθοῦσαν συμφορὰν.

— Ξανθός, μὲ εἶπεν, ἦτον ὡς σὲ ὁ σύζυγός μου, καὶ τὸ μέτωπον καὶ τὰ χεῖλη του ὠμοίχζον τὰ ἰδικά σου. . . . Νά, κύτταξε, ἐπρόσθεσε μὲ φωνὴν διακεκομμένην. . . ὁ υἱός του τὸν ὀμοιάζει. . . ὀλίγον τὸν ἐγνώρισεν. . . ἐπειδὴ τὸν ἔφαγεν ἡ θάλασσα. . . Τρεῖς χρόνους τὸν εἶχα. . . Κ' ἐγὼ νέα. . . δεκαεπτὰ χρόνων. . .

Καὶ ἔκλαυσεν ἡ ταλαίπωρος.

— Τὸν ὀμοιάζεις, ἐπανελάβε φρίσσουσα. . . ὦ! ναί! . . . τὸν ὀμοιάζεις. . . δός του τὸ τέκνον του.

Καὶ ἀπέθεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸ ὄζον πτώμα.

Ὡς ἀστραπὴ ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν καλύβην.

Ἐξ ἡμέρας διέτριψα ἔκτοτε εἰς τὴν Μῆλον: καὶ καθ' ἐκάστην ἔβλεπον τὴν ἀθλίαν ἐκείνην γυναῖκα ἀναβαίνουσαν συνεχῶς εἰς βράχον ἀπότομον, καὶ προσηλοῦσαν πλήρεις δακρύων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος. Ἐφαίνετο ὅτι ἐζήτηι ὄν προσφιλές, τὸ ὅποῖον ὅμως μὴ ἀνευρίσκουσα ἀπηλπίζετο.

Κατηφὴς ἐπέστρεφεν εἰς τὴν καλύβην τῆς καὶ δὲν ἐμειδίων τὰ χεῖλη τῆς εἰμὴ ὁσάκις μ' ἔβλεπε καὶ μὲ ἡρώτα:

— Τοῦ ἔδωκες λοιπὸν τὸ παιδίον του;

N. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ἀγαπῶμεν ὅσους μᾶς θαυμάζουν· ἀλλὰ σπανίως ἀγαπῶμεν ὅσους θαυμάζομεν.

* *

Ὁ βίος εἶνε βουνόν· πρέπει νὸ τὸ ἀναβαίνωμεν ὄρθιοι καὶ νὰ τὰ καταβαίνωμεν καθήμενοι.